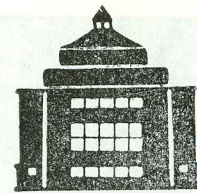

W.A.MOZART

DON GIOVANNI

RAT. ESTONIA

DON GIOVANNI
ehk
KARISTATUD PATUNE

WOLFGANG AMADEUS MOZARTI ooper 2 vaatuses

LORENZO DA PONTE libreto

Eestikeelne tõlge: **GEORG OTS**

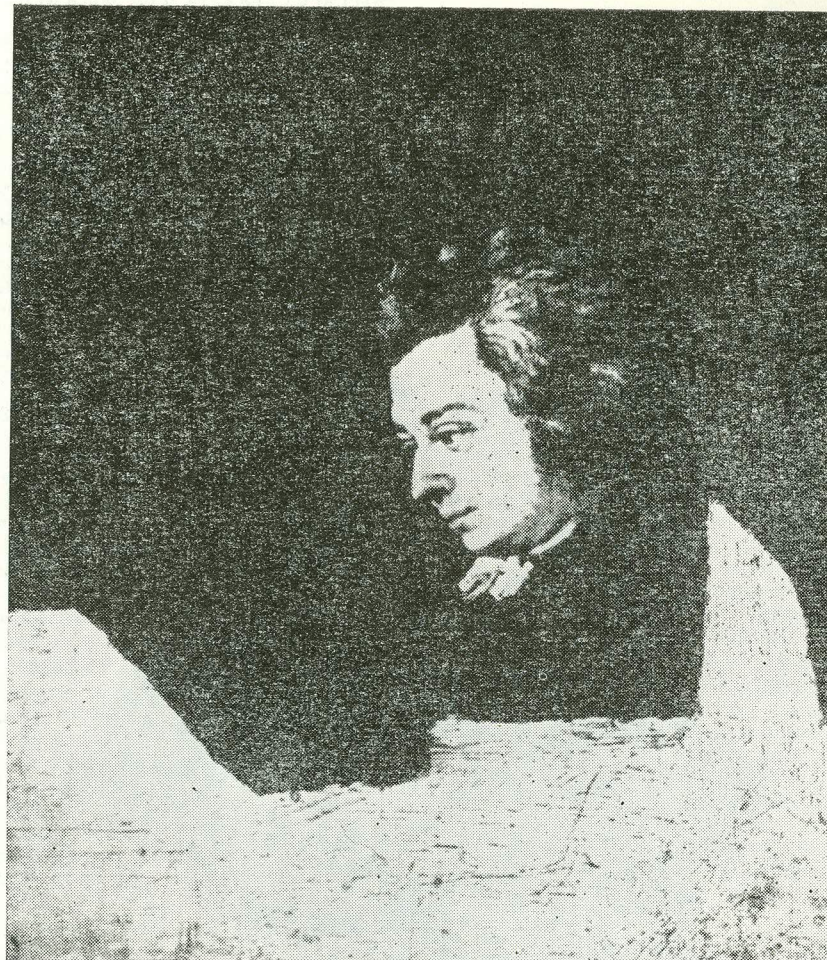
Esiatendus 18. detsembril 1975

Ooperi «Don Giovanni» kirjutas Mozart Praha Rahvusteatri jaoks, kus suure menuga mängiti tema eelmist ooperit «Figaro pulm». «Don Giovanni» esietendust 29. oktoobril 1787. a. juhatas Mozart ise.

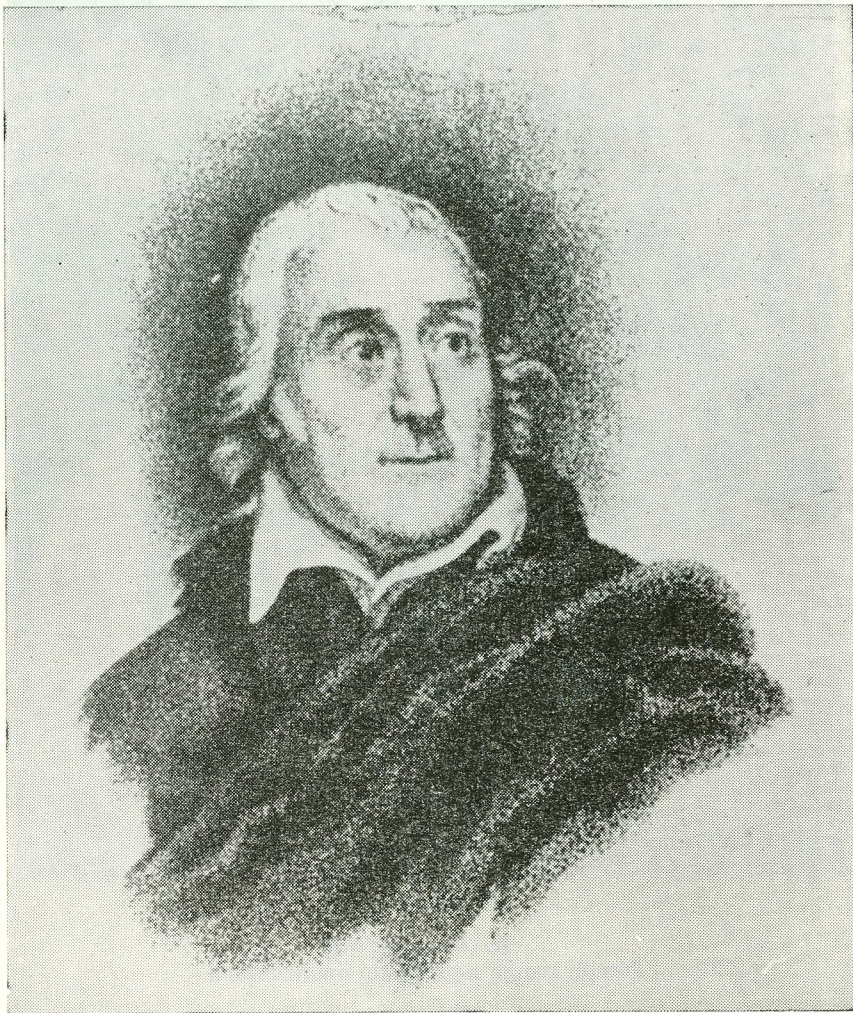
«Ma pole säästnud tööd ega vaeva, et luua Praha jaoks midagi esmajärgulist. Üleüldse eksitakse arvates, et minu kunst on tulnud kergelt. Kinnitan Teile, armas sõber, et keegi pole kulutanud kompositsiooni-stuudiumile nii palju jõudu, kui mina. Vaevalt võib leida mõnd kuulsat muusikameistrit, keda ma poleks hoolikalt uurinud, sageli mitmeid kordi.»

Mozarti kirjast Praha dirigendile
J. B. Kucharzile 1787. a.

W. A. MOZART
Joseph Lange lõpetamata maal. 1873. a.

LORENZO DA PONTE

JOHANN WOLFGANG GOETHE:

Mozart oleks võinud kirjutada muusika «Faustile» ...
Muusika peaks siin olema selline nagu «Don Juanis»*

1829

*

Kuidas võib öelda, et Mozart on oma «Don Juani» komponeerinud! Kompositsioon (kokkuseade) — nagu oleks see kook või biskviit, mis segatakse kokku munadest, jahust ja suhkrust! Vaimne looming on see, üksikosad ja tervik ühtseina valatud, läbi imbunud ühtse elu vaimust ja hingusest, kusjuures looja pole käinud katsetuste, omavolilise tükeldamise ja kokkuseadmise teed, vaid olnud oma geeniusde demonliku vaimu võimuses ning pidanud täitma kõik, mis see talle ette kirjutas.

1831

*

BERNARD SHAW:

Kirgede sfääris, kus kõik erutuvad ja raevutsevad, ei kaota enesevalitsust vaid Mozart [...] samas inspiratsioonitulvas, mis paneb teie titaanid krampides tõmbema, säilitab Mozart alati mõõdutunde, järgib vahendite ökonoomsust ja sihipärasust. Just sellepärast ei hooli temast titaanide austajad. Kõiki meid, loomult barbareid, köidavad jõu avaldused: kui tenori kõrge si-bemoll meenutab aurukatla plahvatust, vapustab see publikut alati, isegi kui see varjutab meloodia; ja helilooja, kes suudab muusikas edasi anda tormilist, kirglikku ja jämedavõitu vaimust — ... jääb alatiseks täitmatute muusikaarmastajate lemmikuks...

Mozart ei löö meid iialgi uimaseks. Liigne rutakus, ärritatus, liigne kihk ja proportsioonitunde kaotamine loomingus näiks talle naeruväärse, isegi pahelise nähtusena. Titaanidele mõjub Parnassi puhas õhk, nagu hapnik hiirtele: algul erutab, pärast aga surmab. Õige kunstnik hingab seda õhku Parnassi põllisasukana ja loob samasuguse rahuga, nagu tavaline inimene teeb oma igapäevast tööd. Just nii lõi Mozart; sellepärast ma teda armastangi. Aga kui ta ka mulle ei meeldiks, teeskleksin ikkagi tema austajat, sest armastus tema loomingu vastu on omane valituile ja seda peavad avalikult kuulutama — nii öelda «kandma nagu tsilindrit» — kõik need, kes tahavad saada kuulsaks kui tõelised asjatundjad muusikas.

1893

*

... Pole võimalik kuulata «Don Juani» avamängu, tundmata keerulist hingeseisundit, ettevalmistust kellegi kohutava saatuse lähenevaks tragöödiaks, mis tumestab teravat, kuid demonlikku rõõmu...

1927

*

* «Don Juaniks» muutus «Don Giovanni» pärast Praha esietendust, kui da Ponte itaaliakeelne libreto tõlgiti saksa keelde. Tänapäeval on esialgne pealkiri «Don Giovanni» jälle kasutusel peaaegu kõigis maades, vaatamata keelele, milles lauldakse.

GEORGI TŠITŠERIN:

Mozart on sild kosmose ja reaalse elu, Siiriuse ja päeva piasjade vahel ...

«Don Juani» lõpp* on nii vajalik sellepärast, et tema lõppjäreldeuseks on maailmahinge iroonia, mis naerab nii karistatavat kui karistajat. See on Mozarti sügavamaid eriomadusi, üks tema probleemistiku kõige tähtsamaid aspekte.

1930

* * *

AINEST

Don Juani kuju on pärit keskaegsetest hispaania legendidest, mille esimese kirjandusliku käsitluse andis Tirso de Molina draamas «Sevilla pilkaja ja kivist külaline» (1634).

Tänaseks on don Juan inspireerinud vähemalt pooltsada autorit: poeete, proosakirjanikke ja dramaturge, heliloojaid ja filosoofe. Nende seas on Molière, Goldoni, Gluck, Cimarosa, Byron, Mérimée, Puškin, R. Strauss, Rostand, Baudelaire, Kierkegaard, Frisch ...

* * *

DON JUAN: ... Ma armastan armastuses vabadust ega suuda oma südant sundida ... mul on loomupärane kaldumus kõigele järele anda, mis mind ligi tõmbab. Mu süda kuulub kõigile kaunitaridele, nende asi on seda kordamööda võtta ja oma valduses hoida, nii kaua kui nad suudavad.

MOLIÈRE, «Don Juan», 1665.

*

Don Juan pole mees, kes armastab naisi, vaid mees, keda naised armastavad. See on kaheldamatu inimlik tõsiasi, mille üle kirjanikud, kes on võtnud käsitleda donžuaanluse raske teema, oleksid pidanud mõnevõrra sügavamalt mõtisklema. On tõsiasi, et on olemas mehi, kellesse naised armuvad ebatavaliselt sageli ja ägedalt. Siin võib leida külluses ainet järelemõtlemiseks. Milles seisneb see eriline anne? Milline vitsaalne müsteerium peitub selle eesõiguse varjus? Teine viis — pidada kaputsiinlikke jutlusi mingist naeruväärsest, soovi mööda kokku luuletatud Don Juani-kujust, — näib mulle liialt süütu, et olla viljakas. See on jutlustajate igavene pahe: nad leiutavad mõne rumala ja tüütu võlausaldaja ning tunnevad siis lõbu selle väärastamisest.

JOSE ORTEGA Y GASSET,
«Armastusest», 1914.

* Operi lõpustseen, mis sageli kupiüüri all on olnud, puudus ka «Estonia» 1952. a. lavastuses.

Kahtlemata on don Juan Narkissos, õieti armastab ta ainult iseennast, Tema armusuhete legendaarne arv (1003) ei ärata ainult sellepärast võikust, et ajab naerma — ajab naerma, kuna loendatakse seda, mis midagi ei ole. Sõnakeeles tähendab see arv, et don Juanil pole ainsatki sinasuhet. Niisiis pole ta armastaja.

... Iga don Juani selja taga seisab igavus, olgugi see varjatud bravuuriga, igavus, mis ei pane haigutama, vaid võllanalja tegema; vaimu igavus, mis januneb absoluutse järele ja usub kogemuse põhjal, et ta seda üial ei leia. Lühidalt: raskemeelsuse suur igavus, südame piin, kus soovivad surevad, nii et üle jääb vaid nali. Don Juan, kes nalja ei mõistaks, pooks end üles.

MAX FRISCH, «Don Juan ehk armastus geometria vastu». Järeilmõlgutuseks, 1953.

*

Kas don Juan on kurb? Tõenäoliselt mitte. Vaevalt, et mul pruugib kroonikale viidata. Tema võidukas naer, jultumus, täispöörded ja teat-raalsusearmastus — kõik see on selge ja rõõmus. Pealegi on kurbadel kaks põhjust kurb olla: nad on kas teadmatutes või loodavad. Don Juan teab ja ei looda. Ta on nagu kunstnik, kes tunneb oma piire, ei ületa neid üial ja saavutab sel kitsukesel rajal, kus ta vaim kodus on, meistri ime-lise kerguse. Ja see ongi geenius: aru, mis tunneb oma piire.

ALBERT CAMUS, «Sisyphose müüt», 1942.

*

Dirigent: **PEETER LILJE**

Lavastajad: NSV Liidu rahvakunstnik **GEORG OTS**
ja Eesti NSV teeneline kunstitegelane **ARNE MIKK**

Kunstnik: Eesti NSV teeneline kunstitegelane **ELDOR RENTER**

Koormeister: Eesti NSV rahvakunstnik
UNO JÄRVELA

Ballettmeister: Eesti NSV teeneline kunstitegelane
MAI MURDMAA

Kontsertmeistrid:
REET LAUL ja **VIIVA VÄINMAA**

Orkestri kontsertmeister: **MATI UFFERT**

Etenduse juht: **JÜRI KRUUS**

OSADES:

Don Giovanni . . . . . ENSV teeneline kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP
HANS MIILBERG ✓
ILLART ORAV

Komtuur . . . . . ENSV teeneline kunstnik
MATI PALM ✓
ERVIN KÄRVET

Donna Anna, tema tütar . . . ENSV teeneline kunstnik
MARE JÕGEVA ✓
JENNY ANVELT
HAILI SAMMELSELG

Don Ottavio, donna Anna
kihlatu . . . . . ROSTISLAV GURJEV

Donna Elvira . . . . . MAARJA HAAMER
TIINA JAAKSOO ✓

Leporello, don Giovanni
teener . . . . . ENSV rahvakunstnik
TEO MAISTE ✓
UNO KREEN

Masetto, talupoeg . . . . . ERVIN KÄRVET

Zerlina, tema mõrsja . . . . . ENSV rahvakunstnik
ANU KAAL ✓
ENSV teeneline kunstnik
HELGI SALLO
JELENA SOLOVJOVA

Talurahvas. Muusikud. Teenrid.